

Мы — людзі працы

26 мая г. г. на Кіеўскай нарадзе перадавікоў саборніцтва бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы апрамавай выступіў Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў. Прамова гэтага адрозна прыцягнула вялікую ўвагу сусветнай грамадскай. Кіраўнік Саветаў града зрабіў глыбокі аналіз сучаснага міжнароднага становішча, абгрунтаваў сапраўдныя прычыны зрыву нарады ў вярхах перадавічэ выхрыў правакацыйную палітыку амерыканскіх мілітарыстаў.

«Мы, — заявіў М. С. Хрушчоў, — рыхтаваліся да нарады кіраўнікоў урадаў з адкрытым сэрцам, усладляючы, якія вялікія надзеі ускладаюць на гэтую нараду міралюбныя народы ўсіх краін. Мы разумеем, што пры пяцірашніх развіцці вайнавай тэхнікі новая вайна прынесла б і для ўсіх краін невываляныя бедствы і жахі, а для некаторых краін з'явілася б літаральна катастрофа».

Таму мы сур'ёзна рыхтаваліся да сустрэчы ў Парыжы, пасладоўна праводзячы сваю міралюбную палітыку.

Так, Саветская дзяржава з першага дня свайго існавання абвясціла палітыку міру і дружбы народаў і на ўсім працягу свайі гісторыі ні разу не адступала ад гэтых вялікіх ляднічых прынцыпаў. У гэс свет ведае, чым цяпер занята наша краіна. Мы ахвотна імімі саміагоўны план — вялікі план мірага будаўніцтва. Выкананне саміагоўкі яшчэ вышэй ўзмацняе эканаміку краіны, наўхільна павышае жыццёвы ўзровень, матэрыяльны дабрабыт саветскага народа. Стваральнай працай мы імкнемся забяспечыць нашу перамогу ў эканамічным саборніцтве з капіталізмам.

І гэс знешчэпалітычныя крокі Саветскага ўрада сведчаць аб нашай міралюбнасці. Імяна Саветскі ўрад унёс у Арганізацыю Аб'яднаных Нацый план усесаўзнага і поўнага развіцця і першым распачаў яго практычнае ажыццяўленне. Саветскі Саюз скарачае ў аднааковым парадку свае Узброеныя Сілы на адну трэць. Гэта можа рабіць толькі дзяржава, на чым сіла напісана ладмаея слова: «Мір!»

Інакш рыхтаваліся да сустрэчы ў вярхах інашы дзяржавы і, перш за ўсё, Злучаныя Штаты Амерыкі. Знешняя палітыка амерыканскага ўрада, як паказваюць факты, далёка ад імянення паспяхова вырашчыць спрэчныя міжнародныя пытанні на аснове мірага ўрагування. Амерыканскія мілітарысты і маналісты, якія нажываюцца на гончы ўзбраенні, не жадаюць устаўноўленне нармальнага адносін паміж дзяржавамі. Калі ў апошнія гады ідэі мірага суснаваня і ліквідацыі «халоднай вайны» сталі атрымаваць перамогу за перамогі, то гэта спалохла амерыканскіх імперыялістаў, і яны пачалі зноў узвільчаць міжнародную абстаноўку, задалі мільярд падрыхтаваць правадыраў кіраўнікоў чатырох вялікіх дзяржаваў у Парыжы. Правакацыйныя выступленні дзяржавных дзеячоў Ш. Дж. Гергара, Д. Лыона і Н. Кіксана на прэсавай нарады ў вярхах адзіравалі агрэсіўныя намеры маналістаў і мілітарыстаў. Прэзідэнт ЗША абодрыў гэтыя выступленні. А затым пачалі ўчынены адна за другой дзве групы ваенныя правакацыі: на саветскую самалётны-разведчыкі. Гэтае непрыкрытае вераломства абурыла ўсё саветскі народ, людзей добрай волі ўсёго свету.

Наглядзья на правакацыі, Цэнтральны Камітэт КПСС і Саветскі ўрад вырашылі правіць вытрымку да канца, выкарыстаць усё, хоць бы малейшыя шанцы на тое, каб выратаваць нараду ў вярхах, дабіцца яе правядзеньня ў інтарэсах міру і міжнароднага супрацоўніцтва.

«Накіроўваючыся ў гэтай складанай абстаноўцы ў Парыж, — заявіў М. С. Хрушчоў, — мы яшчэ спадзяваліся, што прэзідэнт Эйзенхаўэр знойдзе ў сабе мужнасць асудзіць агрэсіўныя дзеянні Злучаных Штатаў супраць Саветскага Саюза, пакараць пінатых і даць гарантыю, што такія дзеянні не паўтарацца. Тым самым была б знята перашкода, узведзена Злучанымі Штатамі на шляху да нарады».

Гэтага, на жаль, не адбылося. Урад ЗША выканаў волю мілітарыстаў і маналістаў — сарваў нараду ў вярхах.

Але, як аб гэтым пераканаўча гаварыў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў у свайі прамове 28 мая г. г., агрэсіўная палітыка імперыялістаў асуджана на прагал, яна выклікае гнеўнае абурэнне ўсіх міралюбных народаў, у адказ на падковы реакцыйных сіл народы павышаюць пільнасць. Чаюне магутны рух прыхільнікаў міру, ён зольны загародзіць дарогу вайне. Саветскі Саюз і ўсё сацыялістычны лагер маналістаў і магутны, ён — надзейная апаора міру і бяспекі народаў.

«Даччы адпор агрэсіўным дзеянням Злучаных Штатаў Амерыкі, — гаварыў М. С. Хрушчоў, — Саветскі Саюз уносіць свой важкі ўклад у справу ўмацавання міру. Мы адстаівалі ў Парыжы не толькі інтарэсы свайі дзяржавы. Мы адстаівалі прынцып суверанітэту ўсіх краін, у тым ліку і такіх дзяржаў, як Афганістан і Аўстрыя, нейтралітэ і суверанітэты якіх парашуся амерыканскімі ваеннай авіяцыяй».

Адмовіўшыся прымаць удзел у перагаворах пад парозай ваеннага надліску з боку Злучаных Штатаў, мы тым самым дабіліся стварэння ўмоў для плённай работы будучай нарады ў вярхах, якая, як мы спадзяемся, зможа сабрацца прыкладна праз 6—8 месцаў. Гэта была растыстка шляхоў, якія вядуць да вырашчэння наспейных міжнародных пытанняў, ад завалаў, створаных праціўнікамі міжнароднага супрацоўніцтва».

Ёсць вельмі змянянальныя ў тым, што з гэтай прамавай, выкрываючы звырае аблічча мілітарыстаў, таварыш М. С. Хрушчоў выступіў перад людзьмі камуністычнай працы. Перадавікі саборніцтва бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы горача апладыбравалі кіраўніку Саветскага ўрада, адбараючы выказаныя ў яго прамове палажэнні. Апладыбраваў усё наш вялікі народ, які адбарае міралюбную знешнюю палітыку свайі краіны.

У прамове таварыша М. С. Хрушчова дазена яркая карціна няспынага магутнага постулу нашай краіны па шляху камуністычнага будаўніцтва. План першага года саміагоўкі па выпуску валавой прадукцыі значна перавыканан. Слета прамысловасць працуе на яшчэ больш высокім узроўні. У цяперашні час у нас за адін дзень выпускаецца прамысловай прадукцыі больш чым выпускалася ў даравальнай Расіі прыкладна за цэлы месяц. За апошнія гады праведзена велізарная работа па далейшаму развіццю грамадскай гаспадаркі калгасна і саўгасна і павышэнню матэрыяльнага дабрабыту працаўнікоў вёскі. Вадавая прадукцыя сельскай гаспадаркі ў 1959 годзе ўзраста ў параўнанні з 1953 годам у паўтара раза. Валікі дасягненні адыты ў развіцці навукі, тэхнікі і культуры.

Поспехі нашы велізарныя. Але супакойвацца ці зазнавацца нельга. Гэтае разуменне саветскіх людзей. Партыя накіроўвае іх на вырашчэнне новых і новых ацэх, на ліквідацыю недахопаў, што яшчэ маюцца ў развіцці эканамікі і культуры.

Мы — людзі працы. Працы на карысць усёго нашага народа, працы ў імя камунізма, у імя міру на зямлі.

ПРАЛЕТАРЫЙ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЦЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 44 (1473) Аўторак, 31 мая 1960 года Цана 40 кап.

ШТО ПАКАЗАЎ ФЕСТИВАЛЬ

Дзесяць дзён у сталіцы нашай рэспублікі Мінску праходзіў Трэці Усеазаўны фестываль саветскіх фільмаў. Каля 30 лепшых мастацкіх і 70 мультыплікацыйных, навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў, створаных у 1959 г. рознымі кінастанцыямі нашай краіны, прагледзелі за гэты час члены журы фестывалю і мінскія глядачы. Гэты своеасабівы творчы агляд сведчыць аб беспспрачных поспехах саветскага кінамастацтва, аб яго перадавай ідэйнай накіраванасці, высокім гуманізме. Фестываль паказаў, як расквіцелі за апошні час напыянальныя кінамастацтва, якім шырокім струменем хлынула моладзь у кіно. Маладыя рэжысёры, апэратары, мастакі смела ўступілі ў саборніцтва з праслаўленымі майстрамі кінамастацтва і дамагліся бліскучых поспехаў. Вынікі фестывалю — наглядны доказ гэтага. Прэміі за лепшую рэжысёрскую работу прысуджаны індэўнім выпускнікам Усеазаўнага інстытута кінамастацтва Г. Чухраю, Л. Куліжанаву, С. Рагочкаму, Т. Вульфовічу і Н. Курчэву. Высока ацэнена майстэрства маладых апэратараў, акцёраў, мастакоў.

З дзевяці мастацкіх фільмаў, прызначаных журы фестывалю лепшымі за мінулы год, большасць пастаўлена маладымі рэжысёрамі. І кінааповесць «Балада пра салдата», і «Бацькоўскі дом», і «Смага», і «Апошні дзюйм», і кінакамедыя «Непапраўны» адзначаны не толькі высокім прафесіяналізмам, але і характэрнай для моладзі шчырасцю, эмацыянальнасцю, смеласцю, пошукам новых форм і метадаў творчасці.

У ліку лепшых, адзначаных прэміямі кінатворцаў, ёсць і карціна нашай беларускай кінастанцыі — «Дзяўчынка шукае бацьку». Пастаўлена яе Л. Голуб адносіцца да старажытнага пакалення саветскіх кінарэжысёраў. Аметнай рысай яго работы над карцінай было ўменне карыраваць энергію маладых апэратараў А. Аўдзеева і І. Пікмана, мастака Ю. Бульчава, гукаапэратара М. Ведзьянева і выканаўцаў ролей на адзіную нату — больш поўна і ярка раскрыць задуму аўтараў — сцэнарыя, стварыць прэўзвычайны фільм, цікавы як для дзяцей, так і для дарослых.

Прыклад высокага прафесіяналізму, беражлівых адносін да літаратурнай першаасновы прадэманстравалі старэйшыя майстры саветскага кінамастацтва рэжысёр Р. Рашаль і апэратар Л. Каматаў у рабоце над трылогіяй «Сёстры», «Васемнаццаты год» і «Пахмурная раіца», адзначанай другой прэміяй. Паказальная работа кінамастара Д. Кабалеўскага над гэтым фільмам. Створана ім музыка — не прыдадак, не пасіўнае суправажэнне таго, што адываецца на экране, а актыўны сродак выяўлення ідэйнага амету твора, раскрыцця характараў яго герояў. Ёсць чаму журы і прысудзіла Д. Кабалеўскаму першую прэмію за лепшую музыку да кінафільма.

Увогуле вынікі фестывалю плённыя. Яны выявілі новыя таленты, вызначылі характэрныя рысы і тэндэнцыі нашага кінамастацтва. Усё гэта радуе. Але тое-сёе з вынікаў Трэцяга фестывалю і засмучае. На фестывалі мала паказана фільмаў сучаснай тэматыкі. З трох дзесяткаў мастацкіх карцін, разгледжаных жу-

Пятро ПРЫХОДЗКА.

КВЕТКІ ВЯСНЫ

На прасторах любімай Ачыны Апрадунаў у квецень вясні. І ў янкі з кучаравых галінак У люстры рэчак глядзіцца яна.

Асыпае палёсткі бялюткіх сад. Ранак. Чужы, зямля прычымна? Птушкі ўжо накармілі сваіх птушанят. І яны ў соннім ясным купаюцца.

Між палёў, каля вёсак над краем, Як сумёты, бялюць сады. І на яльных пышных у маі Завязаліся з кветкаў плады.

Салаўі правяраюць свае галасы, І пад'ём дзятлы сонцу адступалі. Напіліся палеткі сівоаднай расы, Дадь гомоніць, чаруючы гукамі.

Майскі гром праграмеў над зямлёю, — Узняюцца ў полі жыты, О, Радзіма! Ты разам з вясною У маё сэрца ўвайшла назаўжды.

І не моўкнуць дарогі ні днём, ні ўначы, Залатое ў зямлі прарастае насенне. Дык, паўстае слова, шырока гучы, Калі край усёго поевен натхненіа.

Саборніцтва на лепшую ўстаноў культуру

У Брэсцкай вобласці нарадзіліся новыя цікавыя пачынанні. Гэта вядомая на ўсё краіны ініцыятыва, хатняя бібліятэка і інш. Цяпер, каб яшчэ лепш працаваў ўстаноў культуры, каб сваю дзейнасць яны пачыналі з жывым народам, з вытворчым, каб больш класіфікацыі аб камуністычным выхаванні працоўных, бюро Брэсцкага абкома партыі і аблвыканаму наўдана прынялі пастаўна аб правядзенні сацыялістычнага саборніцтва за права называцца «Лепшай культасветустановай Брэсцкай вобласці».

Абавязкова ўмова саборніцтва — правядзенне масавых тэматычных вечароў, вечароў-бальд пераможцаў сацыялістычнага саборніцтва.

Раённым і гарадскім дамы культуры, прафсаюзнае клубы ў Брэсце, Баранавічах, Пінску абавязаны стварыць не менш чатырох гурткоў мастацкай самадзейнасці і адзін сельскагаспадарчы або тэхнічны, агітбрыгаду, а якая за год павінна наладзіць не менш 25 выязных канцэртаў. У сельскіх і калгасных клубах і прафсаюзных клубах раённых цэнтраў трэба каб працавала не менш трох самадзейных гурткоў. Сістэматычна наладжваць абменныя канцэрты з раёнамі Гродзенскай і Валынскай абласцей, з якімі саборніцтвае Брэсцкая вобласць.

Распрацавана палажэнне аб сацыялістычным саборніцтве культасветустановай вобласці. Адной з асноўных умоў саборніцтва прадугледжваецца, каб клубныя ўстановы і бібліятэкі вобласці спрыялі партыйным арганізацыям у мабілізацыі працоўных на даспяховае дэмавінае выкананне ўзятых абавязкаўства па саміагоўнаму плану.

Пастаўлена задача — узорна абсталяваць чырвоныя куткі на жыва-лагадочай ферме кожнага калгаса і сістэматычна праводзіць у ім работу, абсталяваць кабінет або куток аэзіста, перадавога вопыту ў прамысловасці або сельскай гаспадарцы. Да і кастрычніка поўнаасць закончыць падрыхтоўку лампаканьяў устаноў культуры да зімы і нарыхтаваць неабходную колькасць паліва.

У саборніцтве ўдзельнічаюць дзяржавныя, прафсаюзнае і калгасныя клубы і бібліятэкі. Іх задача — прыцягнуць да ўдзелу ў рабоце культасветустанова шырокую грамадскую, асабліва моладзь.

Пераможцам у саборніцтве будзе лічыцца тая ўстанова культуры, у якой добра аформлена наглядная агітацыя. Ставіцца задача, каб у ёй былі адлюстраваны матэрыялы XXI з'езду КПСС, рашэнні снежанскага Пленума ЦК КПСС, XXIV з'езду Кампартыі Беларускай, саміагоўны план развіцця народнай гаспадаркі і культуры СССР, нашай рэспублікі, вобласці, раёна, прадпрыемства і калгаса. Кожная ўстанова культуры павінна мець Дошку гонару або партрэтныя галерэі перадавікоў вытворчасці.

У нагляднай агітацыі знойдзе адлюстраванне і перадавы вопыт у прамысловасці і сельскай гаспадарцы і г. д. Прадугледжваецца арганізацыя ў гарадскіх, раённых і клубных культурных і прафсаюзных клубах Брэста, Баранавіч і Пінска не менш двух накілаў лекцый на палітычныя, сельскагаспадарчыя, навукова-агітацыйныя тэмы; лекцыі наладжваць не менш чатырох разоў у месяц, а ў сельскіх дамах культуры і клубах, калгасных і прафсаюзных клубах штомесцячна праводзіць дзве-тры лекцыі.

Бібліятэкі ўсіх ведамстваў вобласці абавязаны да і кастрычніка гэтага года абслужыць кнігай кожную сям'ю рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі. Прапаганда літаратуры наладзіць так, каб кожны чытач дзіцячай і школьнай бібліятэкі за год прачытаў да трыццаці кніг, гарадской і прафсаюзнай — 26, раёнай і пасялокавай — 22, сельскай і клубнай — 13 кніг.

Інарашчэ, пра фільмы аб дзеньх. Колькі новага, незвычайнага дае тун наша сучаснасць мастаку! Толькі пачынаюць з жывым, умей прыкмычаць у ім найбольш важнае. А кінамастаграфісты нібы не прыкмычаць гэтага. На экраны выходзяць адзіны дзіцячы фільмы, ды і тыя часта не цікавыя, не зольныя захапіць увагу гледача. Недадзельнае становішча з фільмамі дзіцячай тэматыкі красамоўна пацвердзіў фестываль. Усёго тры фільмы для дзяцей было прадстаўлена на ім — «Апошні дзюйм», «Дзяўчынка шукае бацьку» і «Сябры-таварышы».

Стварыць у пехах прадпрыемстваў, бригадах калгаса, чырвоных кутках пункты выдачы кніг і бібліятэкі-перасоўкі.

Першыя два фільмы былі створаны на высокім мастацкім узроўні і заслужана адзначаны прэміямі. Значна слабейшай атрымаўся карціна «Сябры-таварышы», у якой расказваецца пра юных герояў нашых дзён.

Лепшым установам культуры — пераможцам саборніцтва будучы ўручаць дыпломы і прысвоена назва «Лепшай культасветустанова Брэсцкай вобласці».

Такая ўвогуле здабыткі III Усеазаўнага кінафестывалю. У іх, як у дзіцячым, адбіліся поспехі і недахопы нашага кінамастацтва. Сабраўшыся разам, работнікі кіно яшчэ раз уважліва паглядзелі на вынікі свайі працы, на тое, як адываюць іх самаы строгія судзі — гледачы. Няма сумнення, што яны добра усладляюць свае абавязкі перад народам і прыкладуць усё намаганні, каб іх выкананні. Можна спадзявацца, што на IV Усеазаўным кінафестывалі будзе прадстаўлена больш публічных фільмаў аб героях нашага часу.

Лепшым установам культуры ў гарадскіх, раённых і клубных культурных і прафсаюзных клубах Брэста, Баранавіч і Пінска не менш двух накілаў лекцый на палітычныя, сельскагаспадарчыя, навукова-агітацыйныя тэмы; лекцыі наладжваць не менш чатырох разоў у месяц, а ў сельскіх дамах культуры і клубах, калгасных і прафсаюзных клубах штомесцячна праводзіць дзве-тры лекцыі.

Ф. БОНДАРАВА.

ВА УСІХ КУТКАХ НАШАЙ РАДІМЫ

ведуючы Мінск — новы сацыялістычны горад, выдатную сталіцу Саветскай Беларусі. Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, наведваюшы наш горад, пелла адгукнуўся аб сучасным Мінску, паўноўваючы наш праспект імя Сталіна з леныградскім Неўскім праспектам.

Горад наш любімы

назву новаму жыллому раёну за Грушавіцкім пасёлкам у раёне вудц Карла Лібнехта і Розы Люксембург.

З кожным годам прыражае, расце і шырыцца наша сталіца.

Грандзёныя стваральныя планы па развіццю Мінска ў багучым саміагоўкі! Удумайцеся ў лічы. К канцу саміагоўкі ў Мінску будзе пашчы 5 200 тысяч квадратных метраў. На студзень 1959 г. у Мінску налічвалася 2 600 тысяч квадратных метраў жылля. Такім чынам за адну саміагоўку жылы фонд беларускай сталіцы павялічыцца ў 1965 г. кожны мінчанін будзе мець 8 квадратных метраў жылой плошчы. Сучаснае будаўніцтва жылых дамоў вядзецца з тым улікам, каб кожная сям'я прадаставіць асобную кватэру.

Гэты новы жылы раён Мінска ўнік за апошнія два гады. Спрыяць гэтаму геалагічныя ўмовы, блізкасць да цэнтра горада, свабодныя для забудовы землі з'явіліся зручнымі прадумовамі для будаўніцтва мінскіх Чаромушак.

Што характэрна ў планіроўцы гэтага новага раёна Мінска? Гэта перш за ўсё архітэктурна-планіровачныя прынцыпы мікрараёна горада: будаўніцтва жылых дамоў з кватэрамі для засялення адной сям'і, зяленых зон аддачынку, спортпалювак, школ, паліклінікі, дзіцячых садоў і ясляў, клубаў, магазінаў, стававых і інш. Усё гэта павінна быць у адным жылым раёне агульнай плошчаю 20—25 гектараў.

полі фасадаў жылых дамоў. Усё гэта ажыццяўляе і надае неабходную разнастайнасць некалькі сумнаму шраму колеру сілікатнай цэглы, якую абліччавана большасць жылых дамоў.

У будучым нашым архітэктарам неабходна палішаць не толькі ўнутрашнюю планіроўку кватэраў, але і архітэктурную выразнасць дамоў. У гэтай галіне варты выкарыстоўваць багаты вопыт рускай, беларускай і ўкраінскай архітэктуры. Нашым архітэктарам трэба пераць вельмі ўдалы вопыт маскоўскіх будаўнікоў і архітэктараў, якія ўзводзяць маскоўскія новыя Чаромушкі.

навуку будаўніцтва Акадэміі навуў БССР. Любоўна прапрацаваў архітэктары, каб 13 тысяч жыхароў новага раёна атрымалі ўтульныя кватэры.

Настала гарачая пара і для будаўнікоў. Цяпер у поўным разгары будаўнічых работ. У мікрараёне будзе ўзведзена 65 дамоў, пяць магазінаў, дзве школы, дзіцячыя сады, кінатэатр на 800 месцаў, паліклініка, гаражы, дзіцячыя і спартыўныя пляцоўкі, стадыён, парк.

Кожны 4—5-павярховы дом будзе скарасным метадом па ўпер месцаў. «Будаўнічы кавалеер» УНР-2 працуе на поўную магутнасць. Першыя дамы ўжо заселены.

Другая чарга будаўніцтва будзе эксперыментальным раёнам і школай перадавога вопыту для беларускіх будаўнікоў. Тут будучы ўзводзіцца буйнапамерныя дамы па апаінаму слову будаўнічай тэхнікі і розных канструкцый. Накоплены вопыт стане здабыткам усіх будаўнікоў нашай рэспублікі.

Цікавае ўаўляе яшчэ адзін жылы масіў. Гэта мікрараён у раёне вуліц Арлоўскай і Зелёнага калца, у малаўлічэй ваколіцы Мінскага вадзера. Для мінчан будзе нова сацыялістычны гарадок плошчаю ў 80 гектараў на 25 тысяч чалавек. Гэты куток Мінска будзе вельмі прыгожым: у яго будзе вельмі пераможны. Тут будзе стадыён і клуб, школы і паліклінікі, дзіцячыя і спартыўныя пляцоўкі. Жылыя дамы будучы ў літаральным сэнсе патанаць у зеленым. Плошча ўнутрыкватэральнага азелення складае каля 65 працэнтаў усёй тэрыторыі, на кожнага чалавекі прадзьяцца 14 квадратных метраў зялёных насаджанняў!

Вядома, не ўсё гладка і добра-ўпарадкавана ў нашым горадзе. Чаюць сваёй чаргі такія праблемы, як азелення існуючых раёнаў, добрааўрадкаванне вадару, стварэнне раён аддачынку і пляцовак дзіцячых гульняў у кожным двары, барацьба з вулічным шумам, мэрпарэствы па разгрукцы гарадскага транспарту, ачышчэння паветра над Мінскам. Усё гэта праблемы сённяшняга дня, якія трэба вырашаць.

Дамы будучыя з прагрэсіўных канструкцый. Калектыў УНР-2 перамагае будзтва будзе 21 дом з сілікатных блокаў. Кожны дом будучыя бригадай качачковай прадукцыі. На агульнабудуўнічых работах занята сем такіх бригад. Сарод будаўнікоў перадавы калектывы — бригады

вычарываецца гэтымі трыма раёнамі, яно інтэнсіўна вядзецца і ў іных месцах, у раёне ўстаўнальнай і трактарнага заводзав, па Маріцкаўскай шашы, у раёне Даўгабродскай вуліцы, усюды...

Дамы будучыя з прагрэсіўных канструкцый. Калектыў УНР-2 перамагае будзтва будзе 21 дом з сілікатных блокаў. Кожны дом будучыя бригадай качачковай прадукцыі. На агульнабудуўнічых работах занята сем такіх бригад. Сарод будаўнікоў перадавы калектывы — бригады

Валіка стваральная праца пача ўжо. Нараджаецца новы сацыялістычны раён Мінска.

Так разбуваюцца межы сталіцы. Будаўніцтва на ўскаізах горада не

І. СІТКАЎ.

РАЗВЕДЧЫКІ БУДУЧЫНІ

Будаўніцтва камунізма ў нашай краіне стала жывой творчай справай мільяна працоўных мас. Сёння ў рух бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы прымае ўдзел больш пачу мільянаў рабочых, служачых і калгаснікаў. У саборніцтве за званне калектываў камуністычнай працы ўдзельнічае звыш 400 тысяч бригад, участкаў, зямлі і цэхай, 40 тысячам калектываў прысвоена званне бригад камуністычнай працы і больш 100 тысяч рабочых удастоены звання ўдаришчэ камуністычнай працы.

На высокую трыбуну Крамлёўскага палаца адзі за адным узнімаюцца ўдзельнікі Усеазаўнага нарады перадавікоў саборніцтва бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы. Нарада абмеркавала дэклад старшыні ВЦСПС тав. В. В. Грышчына «Аб заданых па далейшаму развіццю саборніцтва за званне бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы» Сарод прамаўляў быў і бригадзір токарна Мінскага трактарнага завода А. Куліч. Ён расказаў, што калі бригада вырашыла працаваць і жыць па-камуністычнаму, то ў ёй налічвалася 22 чалавекі. Цяпер же ў бригадзе засталася 11. У чым жа справа? А справа ў тым, тлумачыць прамаўца, што больш рабочых і не трэба. Адзінаццаць чалавек цяпер выпускаюць дзятель ствольні, колькі іх рабіраей 22. Тут кожны член бригады — рацыяналізатар і вучыцца. У нашай рэспубліцы ёсць многа бригад і ўдаришчэ камуністычнай працы. Славіцца сваёй добрасумленнай работай ў інструментальным цэху «Горышчэ а ш а» бригада камуністычнай працы Яўгенія Барашкава. Яна штодзёна перавыконвае вытворчыя заданні, дае прадуючы высокай якасці. Амаць усё члены гэтага калектыва ўважліва. У вольны ад работы час іх разам можна ўбачыць у кіно, у тэатры, у парку, на стадыёне.

На здымку: члены бригады камуністычнай працы Яўгенія Барашкава (на праўднім плане) і абласны інструментальны музей. Другая — свідравальшчыца Тамара Ралатуева. Фота Ф. Раманава, Фотакроніка БЕЛТА

Творчая ўдача тэатра

Няма ў мастацтва тэм больш вышэйшай, чым барацьба за права людзей на свабоду. Гэтая тэма належае асабліва значэнне ў нашы дні, калі імперыялісты заходніх краін прыкладваюць усё намаганні, каб не даць занявольнаму народам калоній скінуць ярмо прыгнёту, каб не даць ім магчымасці будаваць свольнае і незалежнае жыццё.

Неглыба не хвалілася, чытаючы аб звестках каланізатараў. Але яшчэ больш выклікала хвалюючы гэтыя факты ў мастацкіх творах, якія раскрываюць славны патхніх вобразы праўды жыцця тых, каму імперыялісты не даюць права людзьмі звацца.

Паўднёва-афрыканскі прагрэсіўны пісьменнік Пітар Абрахамс з'явіўся адным з першых, хто сродкам мастацтва раскрыў трагізм жыцця калоніяльнай населеннасці гэтай краіны.

У раманах «Сцежка грому» пісьменнік з незвычайнай сілай паказвае, што каханне «каляровага» настаўніка Ленні да белай дзяўчыны Сары ў сучаснай калоніяльнай краіне робіцца раўназначнай барацьбе за само жыццё. У п'ятым нумары да ўсіх людзей П. Абрахамс заклікае: «Спявайце песню нашата часу, дзеці зямлі, не аб нявысці, не аб вяржасці, не аб вайне, спявайце, спявайце аб каханні!» — і разам з тым паказвае, што за лёс радзімы і народа трэба змагацца, што справядлівае трэба заваяваць. І ў гэтым сарацкім супраць прыгнёчання — тая вялікая ідэя і мастацкая вартасць рамана П. Абрахамса, што прыгнёту да сабе ўяну выдатнага савецкага кампазітара Кара Караева і дала яму магчымасць стварыць хвалюючы балет аб жыцці герояў пісьменніка, якія ўступілі на сцежку грому.

Аб самім балете «Сцежка грому» Кара Караеў пісаў: «Мне бясхочна»

НІА ГІЛЕВІЧ.

ДЗЕЦЯМ НАШЫМ

Дзецяма нашым — самым бліжэйшым кроўкам — мы даём жыццё навечна ў дар. І для іх даляка не ўсё роўна, хто іх бацька: хіцьці ці змагар.

Дзеці вырастаюць і запяваюць: што зрабіў, што здзейсніў ты ў жыцці? Чаму скажы, памог ты свайму краю? Цяло ўперад хоць адну праціў?

Што ўспялі ты ў сэрцы юных, бацька? І чаму вучыў іх цябе дзеці? Можна б, перад ярмом згінацца? Ці капеіш быць зямлі паклон?

Гэта вельмі важна, вельмі вельмі: дзецяма — жыць у камунізму век. Хай іх сорама не паче паякельны Праз чыне, нядбайны чалавек.

Аднаго хачу на гэтым свеце: Так паладзіць з доляю зямной, каб ніколі не прыйшоў дзецяма Чырванец за зробленае мной.

Студэнты едуць на практыку

Закончылі заняткі ў студэнцкай Мінскага мастацкага вучылішча. У чэрні студэнты II, III і IV курсаў педагогічнага аддзялення рэалізацыі ў малюючыя куткі Беларусі на летнюю практыку.

Практыка будзе праходзіць у саўгасах і калгасах Лельскага, Івянецкага, Барысавскага, Валоўжынскага і іншых раёнаў рэспублікі. Там яны пазнаёмяцца з жыццём і працай калгаснікаў, напишуць партрэты перадаючых калгаснай вытворчасці, дапамогуць сельскім клубам і раённым дамам адукацыі аформіць наглядную агітацыю.

Пасля практыкі студэнты IV курса педагогічнага аддзялення і III курса прыкладнога мастацтва паедуць на экскурсію ў Маскву і Ленінград.

Уладзімір СКАПА

бліжэй і дарэгія героі балету: Ленні, які самаахварна любіць свой народ і адыаў ягого дзеі справе асцягт вясковых дзяцей, чыста і дысканодны вобраз белай дзяўчыны Сары, якая смела пераступіла ў імя каханнага між гэтых расісціх жыхароў; абаяльны вобраз негра Мако, які змагаецца за аб'яднанне народаў Афрыкі.

Для кожнага з іх я ікнуўся знайсці пераканаўча музычныя фарбы: пацуючы, што хвалююць маіх герояў, хачелася ўвасобіць у музыцы найбольш праўдзінны і шчыра.

У балете Кара Караева, над якім кампазітар працаваў звыш чатырох год, раскрыты таксама вобразы іншых персанажаў рамана. Некаторыя з іх, напрыклад, сястра Ленні, атрымалі новае прозвішча (Лізі — за месці Мейба) і новую лінію паводлін: Лізі і Лары закаханы адно ў аднаго. Асобныя героі рамана не атрымалі месца ў балете. Абдыліся і іншыя змены ў сцэнічным творах: героі П. Абрахамса, але ўся атмасфера рамана, нацыянальна-самабытнасць вобразаў захаваныя з выключнай асцярожнасцю і беражлівасцю (аўтар сцэнарыя Ю. Славінскі).

Адным з асаблівых асаблівасцей балету, якая сведчыць аб пацуючым выключнай адказнасці, з якой ставіўся кампазітар да напісання музыкі, і аб тым, як глыбока паважжае савецкі мастак нацыянальную культуру іншых народаў.

Кара Караеў расказвае аб працы над балетам наступнае: «У выніку працяглай пошуку я пераканаўся, што галоўнае — гэта гаварыць шчыра і праўдзінна, ікнуўся праікнуць у стнасць строю музычнага мейсця Паўднёвай Афрыкі. У музыцы балету я ікнуўся арганічна выкарыстаць асаблівасці, характэрныя інтанцыі і рытміку, што апавадаюць афрыканскаму музычнаму фальклору. Побач з гэтым мне вельмі хачелася даказаць, што сучаснай музыцы неграў і каларых уласцівы прышчыны сімфанічнага развіцця таксама, як гэта ўласціва музыцы кожнага з іншых народаў, што прыём джазавага пісьма зусім не абавязковы прызнак негрыканскай музыкі, як гэта прынята лічыць на Захадзе, дзе ў большасці выпадках назіраем адрыта эстэтыкае любаванне «вострай экзотыкай», што прынятае слухачоў сваёй незвычайнасцю, або апашленне негрыканскай музыкі...»

Валетныя калектывы, які пачынае працаваць над увасобленнем «Сцежка грому», атрымлівае ад Кара Караева не толькі яркі па сюжэту і народнасці музычных тэм мастацкі твор. Партытура яго вызначаецца выключным багаццем танцавальнасці, глыбінёй драматызму, выключнай пластычнасцю і шматграннасцю вобразаў. Багаце танцавальнасцю форм, якімі карыстаецца кампазітар, дае вельмі магчымасць стварыць яркі масавы сцэны народнага плана, лірычны характэрныя эпізоды, характэрныя танцавальнасцю сюіты і г. д.

У гэтыя заўвагі мы робім, каб падкрэсліць, што музыка «Сцежка грому» дае выканаўцам выключны магчымасці, але побач з гэтым патрабуе вялікага напружання ў працы над звышненнем задуму аўтара.

Спектаклі, пастаўлены Беларускім тэатрам оперы і балету, яшчэ не ўсё данас да гледача. Але асноўнае ў перамеры існуе. Гэта подых вялікага, яркага жыцця герояў, вера ў сілу праўды, атмасфера і месца, дзе разгортваюцца падзеі, падача асноўнага буйнага плана, ікненне праціўчых твор п-своіму. Тэатр не пераносіць механічна пастаноўку са сцены іншага тэатра, як гэта часам бывае. І ў гэтым, што новы спектакль на беларускай сцэне глядзіцца з такім захапленнем, што нават дарушы аўтарам не заўсёды дакладны малюнак танцаў у масавым танцы ў час прыездзе Ленні ў вёску або «падтрымка», якія не адпавядаюць кумульваным музыцы ў сцэне, дзе Ленні і Сары адны ў прасторах вельдзі (сцэп), — значная заслуга пастаноўшчыка Н. Коўноса. Заслугу пастаноўшчыка з'яўляецца і тое, што ёй удалося «зраскрыць» гледачу савіста Д. Давыдава ў новых якасцях. Да гэтага часу мы ведалі яго пераважна як аўтара з выдатнымі

внешнімі фактурнымі дадзенымі. Давыдаў у ролі Ленні — гэта ўжо характар. Такім мы бачым В. Давыдава ў чатырох сцэнах-дзютах, дзе увасоблена гісторыя каханых Ленні і Сары. Праўда, больш знешні аўтар не ўважлівае, калі Ленні пасля заканчэння вучобы прыязджае ў вёску і яму здаецца, што ён мог бы абрыць усю родную зямлю. Але колькі непасрэднасці ў яго выкананні ў сцэнах з дзецьмі, або калі ён прыбагае на вярбовачны пункт. Вобраз Ленні, створаны В. Давыдавым, ёсць падстава залчыць у лепшыя работы на сцэне нашага тэатра.

Л. Ражанова — Сары стварае добры кантраст з партнёрам. Артыстка вельмі прывабная ў танцы, якія вызначаюцца тонкім малюнкам. Нават часам уласціва Л. Ражановай акадэмічная «халоднасць» спрыяе тут падкрэсленню палымнасці, непасрэднасці натуры Ленні. Пажадана бачыць больш лугуеннасці ў Сары, калі яна ў другой карыне (другае дзеянне) марыць аб Героі.

Вельмі высокі ўзровень харэграфіі па ўсіх салістаў. Выдатна праўдзінна сваю партыю маладая дзяўчына І. Лабанова (Лізі). Асабліва ўдала яна паказала сябе ў сцэне гульні служанак у доме Гета — буйнай Сары. Трэба таксама адзначыць артыстку З. Сазолаву — вельмі пластычна і музычна танцюю. Выдатную тэхніку і сцэнічнасць паказала Б. Карпілава (Фані). Артыстка ўдалося спецыфічна ў складанасці руху афрыканскага танцаў, але яна часам гэтым злужывае і пераходзіць за межы эстэтычнага. Нам здаецца, што не знайшла сябе ў партыі маці Ленні артыстка І. Дароніна. Яна знаеда парывістая, маладзавая ў паводлін, у той час, як вобраз гэты павінен раскрываць змаршэлаць ад прыгнёту старога афрыканскага жанчыны.

Вобраз настаўніка — негра Мако не дастакова дзейны і ў кампазітар, але артыст Э. Піно часам паабудвае свайго героя і тых якасцяў, якія ўсё ж яму дасталіся. Так, напрыклад, сцэна сутычкі Мако з Вільджонам і Смітам у шоста карыне больш камедыяна, чым драматычная. У сцэне вярбоўкі Піно — Мако не можа ярка сябе паказаць, бо вырашана яна прымітна па задуме і досыць сумбура па выкананню ўсім ансамблем удзельнікаў сцэны.

Пакуль што не знайшлі рашыня вобразаў у Л. Чахоўскай (Лары), В. Асядоўскай (Герт). Яны ідуць больш ад знешняга малюнка, як і Я. Вяпрынскі (Вільджон), Е. Карпаў (Бос). Выдатна салірую ў ярка пастаўленым негрыканскім танцы Г. Мартынаў.

Партытура «Сцежка грому» вызначаецца не толькі вялікай маладзаванасцю аржэра, але значным цяжкасцю. Тут ёсць што сказаць і дырыжорам і аркестру. Т. Калінінцава і калектыв аркестра вельмі ўважліва і натхненна праціўлілі гэты выдатны твор савецкай музыкі ў трэцяй, чацвёртай, шоста і восьмай карынах. Пажадана, каб уступ да балету выконваўся больш зільна, не як асобны музычны эпізоды. Варта, каб больш падкрэсліваліся ў аркестры кантрастнасць настрою вяселасці і смутку ў першай карыне-эпізодзе, дзе беды ў каларыва юнака, а потым гуцьчы студэнцкае песня. Трэба таксама, каб вакальнае сола, якое ёсць у партытуры, выконвалася за аслоння, а не ў аркестравай шчыльнасці, дзе яно дрэнна гуцьчы.

Некелькі слоў аб мастацкім афармленні. Выдатна раскрыта аблічча буйнага капіталістычнага горада. Але нам здаецца, што П. Макленік і пазбавіў пейзажнае дэкарацыі іх тэатрафічнага адраса. Яны мала надавалі афрыканскія стэны на поўдні. Занятка «Затрагальны» пажаў. Як і ў пастаноўшчыка, так і ў мастака не знайшла дакладнага вырашэння фінальнага сцэны: малюнак у сцэне людзей, мала сцэла, як сімвала ўрачэстасці свабоды тых, хто шчыра занявольна.

Нягледзячы на тое, што тэатр не ўсё яшчэ зрабіў у гэтым спектаклі, пастаноўка яркага твора сучаснасці — балету «Сцежка грому» — сур'ёзна здабытак беларускага тэатра.

І. НІСНЕВІЧ.

Багата кароўнага харства, зграбнасці, задумнай і светлай лірыкі ў «Маліцельні», «Ляну» і «Беларускай расподы», у танцах, з якімі пазнаёміў мінчан у першых паказах новай тэатры — Дзяржаўны ансамбль танца БССР.

І хоць ансамбль існуе ўсяго паўгода і яшчэ толькі пачынае свае першыя крокі ў мастацтва, ён паказвае прыкільным гледачам даволі салідную праграму. У першым аддзяленні апрача вышэй названых танцаў былі выкананы таксама «Лявоніха», «Вычкі» і бытавая харэграфічная сцэнка «Ім птушкаферма».

Усе гэтыя, рэзныя па майстраву, Беларускія народныя танцы пастаўлены мастацкім кіраўніком і галоўным балетмайстрам ансамбля А. Апанасенкам у мастацкім афармленні М. Бішчэ, Дырыжор — В. Ліпвіч.

Ім падтрыманам і другое аддзяленне канцэрта. З асаблівым удзелам калектывам быў выкананы ўкраінскі «Галак».

Цэпла сустрыты гледачамі «Рускі перапляс», «Беларуская маладзёжная сюіта», «Малдзёўская сюіта» і танцы краін народнай дэмакратыі: «Чэшская полька», «Чардаш», польскі і румынскі народныя танцы.

На канцэрце аркестрам сыграны фінал сімфанеты М. Чуркіна, Беларускі народныя песні «Купаленка» і «Пераблэчка» ў апрацоўцы І. Яміноўна. Фантэзі на беларускія тэмы з натхненнем выканана на цымбалах С. Навіцкі пад акампанементам Баянста М. Ражкова.

Канцэрт маладога нацыянальнага ансамбля вылікаў цэлы водгук у гледачоў.

На здымках: выступленне Дзяржаўнага ансамбля танца Беларускай ССР. 1. «Беларуская расподы» ў выкананні ансамбля. 2. «Чэшская полька» ў выкананні С. Рававай, В. Трыфанова і І. Герэхоўскай.

Фота Ул. Тркуна.

У Наварудскім раёне

ПІСЬМЕННІКІ ПРІЕХАЛІ ДА РАБОЧЫХ

Днямі рабочыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі шклозавода «Неман» цэпла віталі на сваім прамісцэ пільменнікаў Міколу Садковіча і Анатоля Астрэйку.

Майстры крыхатко ўважліва слухалі іх выступленні. М. Садковіча праціўлі ўрывак з новага рамана «Чалавек у тумане», А. Астрэйка — свае новыя вершы.

Пісьменнікі сустрыліся таксама з калгаснікамі сельсаветаў імя Шчорса і рабочымі швейнай фабрыкі.

ВЫСТУПАЮЦЬ ОПЕРНЫЯ АРТЫСТЫ

Пачатак летняга сезона ўзрадаваў жыхароў Наварудскага выдатным канцэртам артыстаў Беларускай оперы ў раённым Доме культуры адбыўся вечар «Майстры мастацтва — працоўным Беларусі». У ім прынялі ўдзел салісты Тэатра оперы і балету Т. Ніжнікава, С. Друкер, В. Чар-

набаеў, С. Грахоўскі, М. Дружына і інш. Яны выканалі класічныя творы, а таксама беларускія народныя песні.

ЛЕКЦЫЯ-КАНЦЭРТ

Многія наварудчане з вялікай цікавасцю праслухалі лекцыю-канцэрт, прысвечаную Пятру Ільчу Чыкаўскаму. Яе праціўлі лектар-музыка Алена Будзіловіч. Лекцыя суправаджалася выкананнем твораў вялікага кампазітара. Выступалі салісты Белдзяржфілармоніі Я. Шытаева, Д. Зубрыч, скрыпка А. Валашчына, піяністка Э. Якубовіч.

ДЛЯ КАЛГАСНІКА

У калектыве мастацкай самадзейнасці вучылішча механізатараў — 60 чалавек. У гарачы дні вяснавых выязджоў з канцэртамі ў калгасы. Механізатары павіталі ў калгасы «Злапеты Ільчы», імя Леніна і імя Жданова.

Д. ЗІНГЕР.

НА СЛУЖБЕ РЭВАЛЮЦЫІ

Першая кніжка Ул. Мехавы «Сцяг над рэўкам» станаўча адзінае чытанам. У яе аснове была аповесць «Камісар Бера», дзе выведзены героічны вобраз пахніханага камуніста, палітычнага змагара за ўстаўленне Савецкай улады ў Беларусі.

Новая кніжка Ул. Мехавы «Апошняя яўка» расказвае пра Іосіфа Казіміравіча Апанаска. Таленавіты вучань Ф. Э. Дзяржынскага, Іосіф Казіміравіч усе сілы адыаваў барацьбе за народныя ітарэсы і асаблівых праявіў сябе ў час работы ў асаблівых органах, дзе з 1924 г. працаваў памеснікам старшын Дзяржаўнага палітычнага ўпраўлення БССР. Штоднёвая важная аперцыя не праходзіла без удзелу Апанаска.

Беларусь у той час лічылася «неспаконнай тэрыторыяй», таму што яна непасрэдна прымыкала да граніч буржуазнай Літвы, Латвіі, Польшчы, куды, набарышчы ў нас шодкі, спрабавалі ўдзельніць розныя воражныя адрывы. Але савецкія паграцінікі і чыкісты былі пільныя і заступалі дарогу бандытам. У сваёй апавесці Ул. Мехаву адлюстравалі толькі адзін эпізод з біяграфіі Апанаска — аперцыю, якая заключала ў сабе задчы злавіць спрактыкаванага авантурыста, аднаго з самых актыўных і непрымірных ворагаў рабоча-сялянскай улады Віктара Смаляна.

Тарарыст з галоўным прышчыпам «паза, а не справа», аматар афекту (за спробу арганізаваць забойства кара сядзе ў турме) — такім ён стаў у мінулым. Пасля рэвалюцыі стаў ярм ворагам Савецкай улады. Арганізаваў контррэвалюцыйныя нядэжы, выпрошваў у Парыжы і Лондане крэдыты для Дзянікіна і Врангеля, дапамагаў і Калчаку, і Махно, і іншым антысавецкім генералам, праграмар і «бацькам».

Аўтар паказвае сапраўдны твар небяспечнага ворага, які быў пазнаўлі ў Беларусі як праціўнік галоўна-нага камітэта «Саюза абароны радзімы і свабоды», каб узяць барацьбу «за новую, трыцюю Расію, не царскую і не бальшавіцкую, а краіну дэмакратычных правоў і павялі да чалавечай асобы».

Аўтар паказвае сапраўдны твар небяспечнага ворага, які быў пазнаўлі ў Беларусі як праціўнік галоўна-нага камітэта «Саюза абароны радзімы і свабоды», каб узяць барацьбу «за новую, трыцюю Расію, не царскую і не бальшавіцкую, а краіну дэмакратычных правоў і павялі да чалавечай асобы».

Апанскі ведаў, што ўсё гэта звязана са Смалянам, і распрацаваў план захопу злавічцы. Вельмі дэталёва рыхтаваўся да аперцыі малады чыкіст. Ён рашыў пайсці ў лагер Смаляна пад імем сына Іосіа Казіміравіча, якую добра ведаў Смалян і Казырынавіч і Смаляна. Усё гэта дадо добрыя вынікі: Смалян прызнаў Апанаска за сына Казіміравіча. Дабіцца давер'я было вельмі важна для вынаходлівага разведчыка.

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Пісьменнік многа ўвагі адыае характарыстыцы Смаляна. Гэтым са-

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Пісьменнік многа ўвагі адыае характарыстыцы Смаляна. Гэтым са-

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, Смалян збіраецца ў Мінск, каб там пачаць шкідніцкую дзейнасць. У Мінску правалі адзін за адным. Згублена ўсё — яўкі, сувязь, імяна тараў і пайду. Бо ў імяні тараў — ні Апанаску, ні самому Дзяржынскаму не хопіць фантазіі. Мне заўсёды падабалася аперцыя, у якой ёсць невялікі элемент авантуры — гаворыць ён «Казырынавіч».

Улічваючы, што ў яго ёсць надзейны памочнік у асобе сына Казырынавіча, См

ЗАКЛЮЧНЫ ПАКАЗ

Творчая справадаца калектываў мастацкай самадзейнасці Палаца культуры савета прапозаваў прызначыць да сабе ўвагу аматараў мастацтва.

Харавая капэла пад кіраўніцтвам І. Кліенскага пранікнёна і ўдзельна выканала песню У. Алоўнікава на словы А. Бачына «Радзіма, мая дарагая» (саліст — А. Груша). Злітвасцю галасоў, зладжанасцю ансамбля і майстарствам выканання вызначалася выкананне такіх харавых твораў, як народная песня вострава Сіцыліі «Равантанне» (салістка Я. Богут), руская народная песня «Над палымі» і адна з папулярных у Латвіі народных песень «Вей, ветрык».

Апошні твор, які калектыв падрыхтаваў да паездкі ў Латвійскую ССР, выконваецца а-капала, без суправаджэння. Вопытнаму майстру харавога спявання І. Кліенскаму граба ўсё ж звярнуць увагу на чысціню спявання, якая не ўсім бездакорна (напрыклад, у класічным хоры Бетховена «Услаўленне прыроды»).

Маладзёжны народны хор, які кіруе М. Хаўхляндаў, добра выканаў песню Палікарпава «Кудрашы», поўную жартоўнага суму ўкраінскаму народнаму песню «Тэча вода коломутка», сучасную беларускую народную песню «На пшчаферме». Калектыву ўдзячыцца мяккасць і чысціна падачы гукі, добры ансамбль. У «Сучасных частушках» хор павінен дамагчыся больш яснай дыкцыі, якая гучыць з-за надзвычай хуткага тэмпу выканання.

Удзельнікі студыі класічнага танца пачалі выступленне паказам «Пітайскага танца» з балету Чайкоўскага «Шчаўкунчык» і выкананні Я. Гарбавай і А. Бутрымовіча. Выканаўцы паказалі пэўна тэхнічныя магчымасці, але гэты танец пакуль для іх вельмі цяжкі. Не пакажуць належна ўражання і іспанскі танец «Барыда» з балету Л. Мінуеса «Дон-Кіхот». Магчыма, таму, што пастаноўшчык танаў — артыстка Тэатра оперы і балету Г. Чарнарава — механічна перанесла танцы са спектакляў опернага тэатра на самадзейную сцэну, не ўлічыўшы тэхнічных магчымасцей папулярнага і выканаўчай культуры самадзейных артыстаў.

Значна лепш выглядаў танец з оперы Вердзі «Аіда», які Г. Чарнарава паставіла з удзелам магчымасцей выканаўцаў. Зварот малодзых самадзейных артыстаў да ўзораў балетнай класікі заслужвае падтрымкі, але пры ўмове выдатнага выканання, чаго можна дасягнуць толькі шляхам упартай вучобы і трэніроўкі.

Арыгінальнасць нумароў, лепшая тэхнічная падрыхтоўка ўдзельных выступленню калектыву народнага танца. Іскрыстай вяселлю, малымі запяма, прыгажосцю вызначалася беларуская полька «Кожар» і сучасны беларускі народны танец «Вачорнік» у пастаноўцы Я. Карпава, рускі народны танец «Гусачок» у пастаноўцы В. Гаўрылава. Праўда, апошні занадта запянуты.

На заключным канцэрте былі прадстаўлены ўсе віды музычнага мастацтва і сімфанічны аркестр, які пад кіраўніцтвам дырыжора Л. Саламона выканаў першую частку «Няскончанай сімфоніі» Шуберта, «Анданта» з другой сімфоніі Р. Шукта.

Музыканцкі каляны дует — С. Дробыш і В. Шаптанка — выканаў песню У. Алоўнікава на словы Лазінова «Вартавы» і песню І. Шамо «Возвратыся домой корабли». 3-а фальшывага спявання С. Дробыша песні не пакажуць уражання.

Цудоўную беларускую песню «А мой мілы захараў», рускую народную песню «Пахала і не прыгожа» і песню М. Наско «Проторид дорожку парень» выканала спявачка Г. Галюк.

З індывідуальным выкананнем вылучыліся таксама арабскія-эксантрыкі І. Нейман і В. Петушкоў, чыталінікі А. Скарабагага, Л. Огнеў і Б. Трэпель.

Неабходна звярнуць увагу на тое, што вельмі малое месца адводзіць удзельнікі самадзейнасці творам беларускай літаратуры і паэзіі. Мы пачулі ў канцэртнай сатырычнай творы Ардава, Дыхавічнага і Слабадскога і іншых аўтараў. А вось твораў Я. Коласа, Я. Купалы, А. Куляшова, П. Броўкі і іншых майстроў беларускай літаратуры ў праграме канцэрта не было. А злавасціла б, што на гэтых творах у першую чаргу граба развіваць майстарства самадзейных чытальнікаў.

Г. МІЛВАНАУ.

Не ўсе песні праспяваны

У Палацы культуры імя Леніна і дэкаратыўна тэхнікума праходзілі раённыя агляды мастацкай самадзейнасці Гомеля. У аглядах прынялі ўдзел 30 калектываў.

У репертуры былі беларускія народныя песні, песні савецкіх кампазітараў. Як і заўсёды, найбольш масавымі былі харавыя калектывы.

Сярод лепшых граба адзначылі калектывы музычна-педагагічнага вучылішча (кіраўнік М. Бодзіар), хор выканаў у чатырохголасным ілэжыні песню аб Леніне (Музыка Холмінава), грузінскую народную песню і інш. Гэты калектыв вызначыў высокай культурнай выканання.

Яночы хор арпелі «Кааператар» (кіраўнік Хасенка) ўпершыню выступіў на аглядах. У яго праграме: песня Тулікава «Радзіма любімая мая», «Калгасная полька», беларуская народная песня «Лён» і песня кампазітара Кампанейца «Ад сяброў не адставай».

Асабліва хочацца адзначыць выступленне харавога калектыву Гомельскага кааператыўнага тэхнікума (кіраўнік студэнт 2-га курса музычнага вучылішча П. Кіраўцаў). Маладзёжныя жаночыя калектывы вызначыліся перш за ўсё добрым ансамблем і стром, чысцінёй гучання, непарэзанасцю і добрай інтанацыяй. Заслужаў валякват увагі выступленне хору фабрыкі «Камінтар» (кіраўнік Н. Бяспалаў). У яго репертуры «Музычны момант» — музыка Шуберта, дзве рускія народныя песні «Кукі азавецка» і «Не прайшоў любі мой на спатканне».

Апроч таго, выступілі на аглядах харавы калектыв дэкаратыўна тэхнікума (кіраўнік А. Астурня), харавы калектыв завада «Гомельшмаш» (кіраўнікі: Валачей — студэнт музычнага вучылішча і Бандароў). Выступілі на аглядах ніжэй сваіх магчымасцей. На сцэну выйшла ўсяго 33 харысты з аднаго цеха. Репертуар быў складзены наўдала. Не было ніводнага твора беларускіх аўтараў, а «Песня аб Леніне», «Волга-рэчаныя» і «Схваліцца чайкі» Макравушава

польшку з «Вальпургіевай ночы» Гуно, уверцюра з музыкі І. Дунаеўскага да фільма «Дзеці капітана Гранта». Гра аркестра вызначыла чысцінёй строю, мяккім плавучым гучаннем струннай групы. Можна нарыць дырыжору дамагчыся больш хуткага тэмпу для уверцюры «Дзеці капітана Гранта». Граба інакш чаргаваць і нумары праграмы, каб пазбегнуць аднастайнасці. Так, пасля Шуберта лепш было б выканаць «Польшку» Гуно, а не «Анданта» Пукста.

Прымемнае ўражанне пакінуў і аркестр рускіх народных інструментаў (кіраўнік Прошка), які выканаў вальс з балету Чайкоўскага «Спячая прыгажуня» і «Венгерскі танец № 5» Брамса. Меншае задавальненне прынесла выкананне «Сказа пра Байкал» М. Будаўкіна.

Не з лепшага боку паказаў сабе астрады аркестр пад кіраўніцтвам Л. Яноўскага. Калектыв пакуль што не мае мастацкага аблічча. Не зразумелы і творчы напрамак аркестра, гучанне якога нагадвае далёка не лепшыя ўзоры вядомых астрадных аркестраў. Салісты спяваюць у драўнянай выканаўчай манеры, не імкнучыся да лепшых узораў класічных і народных спеваў. Прымемнае ўражанне пакінула толькі лірычная песня М. Наско, якую выканала Э. Сімоўска.

Выступілі ў канцэрте і асобныя выканаўцы. З іх у першую чаргу неабходна адзначыць удадальніка прыемнага галасу Г. Чарнышова. Ён выканаў каваліну Алекса з аднайменнай оперы С. Рахманінава. Праўда, спявачу часам не ставала эмацыянальнай пасычанасці, драматычнасці гучання. Больш удалася яму жартоўнага песня «Пра зноў жонку» В. Волкава на словы Бэруса.

Добрыя вакальныя магчымасці прадэманстравалі Я. Богут і Н. Кандраценка ў дупле Прылпы і Мілаўца з оперы Чайкоўскага «Шчаўкунчык».

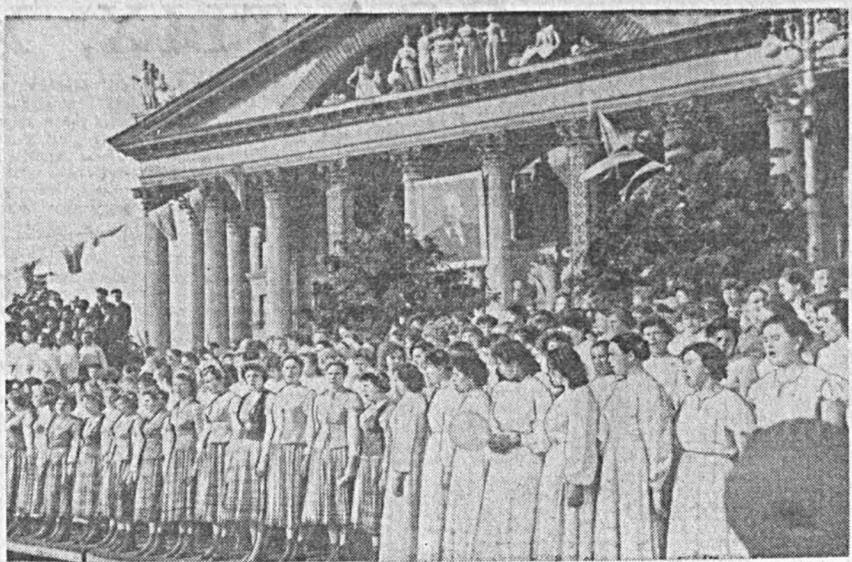
Мужчынскі вакальны дует — С. Дробыш і В. Шаптанка — выканаў песню У. Алоўнікава на словы Лазінова «Вартавы» і песню І. Шамо «Возвратыся домой корабли». 3-а фальшывага спявання С. Дробыша песні не пакажуць уражання.

Цудоўную беларускую песню «А мой мілы захараў», рускую народную песню «Пахала і не прыгожа» і песню М. Наско «Проторид дорожку парень» выканала спявачка Г. Галюк.

З індывідуальным выкананнем вылучыліся таксама арабскія-эксантрыкі І. Нейман і В. Петушкоў, чыталінікі А. Скарабагага, Л. Огнеў і Б. Трэпель.

Неабходна звярнуць увагу на тое, што вельмі малое месца адводзіць удзельнікі самадзейнасці творам беларускай літаратуры і паэзіі. Мы пачулі ў канцэртнай сатырычнай творы Ардава, Дыхавічнага і Слабадскога і іншых аўтараў. А вось твораў Я. Коласа, Я. Купалы, А. Куляшова, П. Броўкі і іншых майстроў беларускай літаратуры ў праграме канцэрта не было. А злавасціла б, што на гэтых творах у першую чаргу граба развіваць майстарства самадзейных чытальнікаў.

Г. МІЛВАНАУ.

У мінулыя дзеньні ў сталіцы адбылося свята песні. На Цэнтральнай плошчы выступіў зводны хор мастацкіх калектываў горада, танцавальныя, музычныя і іншыя калектывы.

На здымку: выступіў зводны хор.

Вясна ў Балгарыі

(Заканчэне. Пачатак на 3-й стар.)

ваў любімым балгарскім спявак Н. Ніколаў.

Хая памяшканне тэатра—просторнае (на 2000 гледачоў), сафіцы лічыць гэта недастатковым: цяпер будзеца ным будынак для опернага тэатра. На будаўніцтва працуюць лепшыя народныя майстры Балгарыі.

Выдатны тэнар Н. Ніколаў, які валодае чыстым, пранікнёным голасам, з вярхім тэмпераментам выконваў партыю Радамеса. З імя большым тэмпераментам рэзавала публіка: «Брава, Ніколаў! Брава!»—гучыла з усіх бакоў пасля кожнай арый.

А савецкаму дырыжору А. Дзімітравады была наладжана бурная аўдэанца: мноства жылых кветак, радзінныя ўсмешкі, цёплыя абдымкі з'явіліся лепшай падтрымкай дырыжору за яго высокае майстарства.

Між іншым, у каліны друкаванай праграмы ёсць просьба да гледачоў: запісаць у спецыяльную кнігу спектра аўдэаўдаслухання і публічна захаплення, і крытычныя прыдзірліва. Тут няма бясстрахных слухачоў, абмякчавых гледачоў.

Дарчы ўспомініць, што Н. Ніколаў і цудоўную выканаўца партыі Амнерэс—В. Папову з вярхім прыліжніцтва прымаў і гледачы нашай беларускай сталіцы. За апошнія гады ў нас выступілі балгарскія артысты: Д. Мунцаў, К. Георгіева, Н. Афея, Л. Батураў, І. Дымчава, Л. Васілева, дырыжор Райнаў і інш.

Мы ўдзячы нашым сябрам і за глыбокую лірычнасць, і за тэмпераментна-палыманія вобразы, створаныя ім на сцэне, за прыгожыя таленты, за майстарства выканання.

Балгарыя паўлюба і запамінала нашых беларускіх артыстаў, якія выступілі там у Дні Беларускай музыкі. Нямаю гарачых водгукаў з'явіліся ў балгарскіх аўдыя і паэзіі ўспомініць Т. Ніжнікавай і Л. Бражніна, М. Шмеліка і В. Жубіна, дырыжор В. Дубоўскага. А кампазітар Я. Цікоці з юнацкім захапленнем раскавае пра Балгарыю і пра тую сардэчнасць і шырыню, з якімі балгары прымаюць беларускіх музыкантаў.

Мы ілэжам на вачэрняй Сафіі. У нас добрае, радаснае ачужненне. Гэтае лепшэе ўзніка таму, што за два дні прабытаня ў Сафіі мы сустрэліся з добрымі, сардэчнымі людзьмі.

У Дзяржаўным універсітэце Марына Барток і я былі вельмі цёпла прыняты прафесарамі-салістамі Герогіевым, Велывым, Веспіланым, Паповым, выкладчыкамі І. Веспіланай і Кувевым. Яны жыва цікавіліся беларускай літаратурай, з вярхім увагай саухалі вершы М. Багдановіча, якія прычытаў Марына. Прафесар Велываў сказаў, што студэнткам запаміналіся сустрэча з М. Танкам, які пабываў ў Сафіі.

У перыядычным балгарскім друку нярэдка з'яўляюцца вершы беларускіх паэтаў П. Броўкі, А. Куляшова, П. Глебкі, П. Панчанкі.

Нашы гаспадары ўсё ж папракнулі і сябе, і нас. Аказваецца, украінскі абалігалі беларускіх пісьменнікаў: у мінулым годзе ў Балгарыі быў праведзены тыдзень украінскай літаратуры, украінскі пісьменнік Л. Дзімітрава напісаў пра яго Хрыста Боцева. З Беларусаў некалькіх месцаў жыў у Балгарыі і г. д.

Прафесар Велываў паказваў: «Праўда, наша дружба з беларусамі больш клятвенная. Данка беларускага паэта А. Куляшова пахала балгарына Хрыста і перакала ў Сафію. О, нашы хлопцы не абмяноўць добрых злуччч!»

Жарты жартам, а ўсё ж за апошні час усё часцей з'яўляюцца партыі нашай літаратурнай друбы. Так, напрыклад, у Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла кніга балгарскага пісьменніка Стаяна Даскавала «Люба-бездзілетка» і яго ж аповесць «Лёбэ мотек». Гэтыя творы,

ж і прыгодніцкую аповесць для дзяцей «Сляды застаюцца» Паўла Бежынава, пераклаў Н. Глевіч. Ім пераклазены і вершы Г. Джагарова, Л. Стэфанавай, І. Давікава; творы Л. Даскавала пераклаў М. Калачынік («Малалосці», 1959).

У газете «Літаратура і мастацтва» змяшчаліся артыкулы аб творчасці класікаў сучаснай балгарскай літаратуры Х. Боцева і І. Вазова.

Непарэдзе—новыя заданні, новыя ўдзельныя пераклады, выданне анталогіі беларускіх паэзіі ў Сафіі і анталогіі балгарскай паэзіі—у Мінску.

«Мы развіталіся з нашымі гаспадарамі і сябрамі, якія цікавіліся не толькі важнымі навуковымі тэмамі, але і лірычнымі вершамі.

У Сафіі мы пазнаёміліся з балгарскім пісьменнікам Стаянам Даскавалам—светлавосым, шэравокім. (Мы нават спачатку прынялі яго за свайго земляка-беларуса!). С. Даскаваў раскаваў шмат цікавага аб сучаснай балгарскай літаратуры. Я асабліва распавяла аб творах дзіцячых пісьменнікаў.

С. Даскаваў раскаваў аб сваёй мінулагодняй паездцы забав з партыяй Л. Даскавалаў у Беларусь. У выніку паездкі Л. Даскавала напісаў паэму «Беларускі лёс».

«Шкада, што быў позні час. Працяг гутаркі з балгарскім пісьменнікам быў аднесены да наступных сутрач (можа, і ў Мінску!).

Былаі, Сафія! На світанні мы выяздзілі з балгарскай сталіцы. І тут пачынаецца наша падарожжа па Балканскіх гарах; аўтобус ілэжыцца між малуціных хрыбтоў Рыла і Радопі, якія ваюць шумнымі горнымі патокамі, веназавялімі лясамі і чыстымі азёрамі.

На гары Рыла, самай высокай на Балканскім паўвостраве, знаходзіцца выдатны гістарычны помнік—Рыльскі манастыр. Пабудаваны ў 1872 г. у густым хваёвым лесе на беразе бурнага альпійскага патоку, ён з'яўляецца ўвасабленнем архітэктурнага мастацтва балгарскага Адраджэння. Але не толькі жыццямі і характэрна і самай тонкай разбой славіцца і сёння манастыр. У ваенныя гады тут хаваў зброю балгарскія партызаны!

Дзень нашага прыезду ў Рыльскі манастыр сунаў з першым днём вяснянага. Прызначыў, мы думалі, што будзем жыць на аб'яднаным. Нічога падобнага! Невядлікі гурт старых жанчын і дзявоцкі сабраўся ў царкве. А манакі ў кісках прадзвалі, галоўным чынам, кравяды Рыльскага манастыра, якімі цікавіліся турысты. Нешта не відаць было, каб да кіскаў падыходзілі набожныя парафіяныя купляць абразы ці малітоўнікі!

Ездзем далей. Дорога вядзе да старажытнага горада Плоўдзіва. Мы праїдзем каля так званых Сафіяўскага мора—вадасховішча. Для Балгарыі, якая раней царпела ад засухі, вадкае значэнне мае пабудова каналаў і вадасховішчаў. Напоўняюць вадкае палі і салы прыносяць цяпер багаты ўраджай.

Каля вадасховішча пабудавана арыгінальная гасцініца «Буслінае гніздо»: невялікія домікі, якія паліны вуллі, абліні бераг. Жоўтыя, заленыя, блакітныя—яны ваюць да зямлі. З ранняй вясны і да позняй восені тут адлячваюцца працоўныя народнай Балгарыі і шматлікія турысты.

Мы праїдзем Баравец—цудоўны мывы курорт, дзе адбываюцца міжнародныя лыжныя спаборніцтвы. Баравец знаходзіцца сярод сонных лясоў. Нехта радасна ўсклікнуў: «Прыехалі ў Беларусь!»

І раптам краўдзі мяняецца. Перад намі—квітнечнае Фракіяўскае нізіна. Жытніцай Балгарыі называе нізіну наш гід Федора. Тут растуць пшаніца, вінаград, лён, рыс, кукуруза,

тытунь, памідоры, сланечнік. Можна сабе ўявіць, што робіцца тут у вясенні! Але і цяпер ёсць сваё, непаўторнае хараставо. О, як хораша цілілі абдымкі! Як пераліваліся на сонцы звава-ружомыя міндалы! Гэта сапраўды даўна шмашца.

Нас чакаў Плоўдзіў—горад, які мае шырокае гісторыю. Пабудаваны на паўвостраве, ён некалькі разоў разбураўся і гучылі, і готамі, і аварамі. Людзі кажуць, што гэты горад, як дзінока птушка Фенікс, агаруў у пошмы, але зноў адраджаўся з пошмы. Да сённяшніх дзён захаваліся будынікі, пастаўленыя старажытнымі бракііямі. У гарадскім археалагічным музеі ёсць залаты серыз для віна—сведчэнне тонкай ковелірай работы Фракіяўцаў.

Сучасны Плоўдзіў—другі па велічыні горад у Балгарыі—мае больш 160000 жыхароў. Тут ёсць добрая бібліятэка імя І. Вазова, музей рэвалюцыйнага руху, тэатры драма, оперы, дзяржаўны сімфанічны аркестр. Кожную восень у Плоўдзіве адбываецца Міжнародны кірмаш. Асабліва многа людзей бывае ў Савецкім павільёне.

У Плоўдзіве да нас першым чынам падбеглі дзеці: «Пайшлі да Алешкі!» Аказваецца простым рускім імем «Алешка» жыхары называлі помнік савецкім воінам. Постаць адважнага салдата ўзвышчалася над Узгор'ем, вышліраўшы. На помніку надпіс: «Слава непобедімаму Сьветскай Арміі асабодзіцелям!»

У гэтым горадзе жылі і працавалі вядомыя балгарскія камуністы Дзімітры Благоеў і Васіль Калараў. У час ваенна вядома партызанскіх атрадаў быў названы імем паэта Мікола Вапшарава, расстралянага ў 1942 г. фашыстамі...

Тут мы пачулі вядому балгарскую партызанскую песню «Хэй, Балкан!» у школе імя Іліяны Дзімітравай. Геранія-камсамолка Л. Дзімітрава загінула смерцю адважнага ў боі з паліцэйскімі незадодта да вызвалення Балгарыі...

Школа, названая імем Іліяны,—самая лепшая ў краіне. Яна заваляла званне «Нацыянальнага першыня» Балгарыі. Мы пабывалі ў першым, чацвёртым і сямым класах. Мале глыбока ўсхвалявала тое, што дзеці (асабліва старэйшыя) зразумелі мае вершы, прычытаная на беларускай мове.

У школах Балгарыі, пачынаючы з пятага класа, выкладаюць рускую мову і геаграфію Савецкага Саюза. Вучні сёмага класа выдатна спявалі на рускай мове «По долинам и по взгорьям», чыталі на балгарскай мове ўрыўкі з паэмы Маякоўскага «Удальцаў Ільіч Ленін».

Дзецім чацвёртага класа здалос, што яны недастаткова добра прынялі наш язык. Яны прыйшлі ў настаўніцкую школу і папрасілі дазволу ў дырэктара школы таварышя Пеню Пенчава праспяваць некалькі песень. Хіба можа было адмовіць ім? Песню Пенчаў паглядзеў на іх ласкавым, светлым вачым, і дзеці заспявалі. Здавалася, гэты быў не імпрывізаваны дзіцячы хор, а чысты горны латок. Звонкімі галасамі спявалі яны партызанскія песні «Гранічар», «Шумелі, дзебры» «Хэй, Балкан!»

Песня «Хэй, Балкан!», складзеная балгарскімі партызанамі ў час ваенна, па настрою і мелодычнасці нагадвае нашу «Лясную песню». Простыя, амаль без рыфмаў, радкі, пракінаюць у душу, дзякуючы незвычайна цёплай, шырокай і яснай мелодыі.

Гэй, прастор шырокі, шырокі, залены, гэі! Ой, Балкан ты родны гэі, Балкан ты наш! Колькі гора знаеш, Тамішч хваеці, Гэй, Балкан ты родны наш!

У песні спяваецца (ды хіба можна пераклаць песню!) пра герояўскага, які прыйшоў з Балканаў з гранатаў у руках. Следзя за ім—баявыя партызаны вызвалілі сёлы, гарады.

Песні пра свабоду Заспяваў народ мой. Гэй, Балкан ты родны наш!

Гэтую песню спяваюць піянеры, яе чулі мы і сярод Балканскіх гор, і з сабробскай застольнай бяседы. Яна гучыць у майм сэрцы і цяпер, калі я ўспамінаю наш цудоўнае падарожжа па Балгарыі.

«Мы знаходзімся далёка за Плоўдзівам, у кааператыўна імя Васіля Каларава. Старыня калектываў гаспадаркі Юры Хрыста Шылаў—шыракапелы, высокі мужчына—здаецца ным увасабленнем зямной сілы і здароўя. У мінулым годзе ён пабываў у Маскве, Ленінградзе і Кіеве. Кааператыў імя В. Каларава спаборнічае з калгасам Тыраспальскага

Новая знаходка

Вільнюскі дзяржаўны гісторыка-рэвалюцыйны музей паведаміў новыя знаходкі аб пачатку 1863 г. у Літве і Беларусі. Гэтыя матэрыялы нядаўна знойдзены рабочымі пры рамонтзе дома № 31 па вуліцы імя Горькага ў Вільнюсе. На жаль, толькі няшчыльную частку матэрыялаў можна прычытаць, большасць жа—гэта пажоўклыя і спарэхнелыя кавалкі паперы. Але і гэтыя паперы—вядлікая каштоўнасць для гісторыкаў. Сярод іх—адзвы Цэнтральнага Народнага Камітэта, друкаваныя ў Варшаве, а таксама Цэнтральнага Камітэта, які прадставіў сабою тагачасны Народны урад, бюлетэні «Вядомосці о повстанію на Літве» (Вільня, 1863), «Вядомосці з поля бітвы» (1863), адзвы «Браця родныя» з 1861 г., № 5 газеты «Рух» (Варшава, 1862) і інш. Апрача друкаваных матэрыялаў на польскай мове, знойдзены тры нумары газеты на беларускай мове, якую рэдагаваў Кастусь Каліноўскі. Газета падпісана с'юдэнімам «Ясы-ка, гаспадар з-пад Вільні». Газета заваляла ў доўрым стане. Апроч гэтых надрукаваных нумароў, ёсць перапісанні—вельмі прадпадобна—самімі Каліноўскімі: адзін экзэмпляр (№ 1) «Мужыцкай праўды» і адзін экзэмпляр (№ 3) гэтай унікальнай пяпер беларускай газеты. Увесь іншы

знойдзены матэрыял складаюць рукапісы пераважна літаратурных твораў розных аўтараў патрыятычнага і агітатыўнага зместу, а таксама ліст, пісаны, паводле думкі В. Абрамавічуся, аўтара манарграфіі аб Валерыі Урублеўскім, папелічкім і сбрам на зборі Кастуса Каліноўскага,—самім Урублеўскім. Адрасаваны ён да нейкага дзеяча руху Буйніцкага. Тут жа ёсць рукапіс прамоў у гаданні смерці польскага паэта-дэмакрата Уладзіслава Сыракомлі, рукапісны спіс ахвяр крывавай расправы, якая адбылася ў 1862 г. у Вільні на Пагуляцкім узвышшы з гаданай смерці Сымона Канарскага—кіраўніка паўстання 1831 г., вядомага ў гісторыі пад прозвішчам «Кістэладавага». У спісе паданым прозвішчы 17 забітых, 10 ілэжы параненых—ліст літаратурных матэрыялаў—ліст літваторуў польскіх паэтаў XIX стагоддзя, у тым ліку творы Сыракомлі, Зыгмунта Красінскага, Адама Міцкевіча.

Шчыравыя рукапісы на беларускай мове. Іх некалькі. «Гутарка старога дзеда» напісана ў форме дыялогу. У ёй фігуруюць два персанажы: Матэвуш і Юзэф. Займае яна тры старонкі канцылярскага фармату. У двух экзэмплярах ёсць рукапіс «Песні Янкі Ціглака». Яна пачынаецца такімі радкамі:

У імя ошпа, сына, дуча,
Страшна ў краі заверуха,
Царскі служкі пашалел...

Нехта пад ініцыяламі «П. П.» выпісаў на беларуску такі вершаваны твор:

Гэй жэ, хлопца, выходзь з хаты,
Вэрнігора тэсць вылаў,
Наша зборня Гончарыца,
Будзе добрай післе лята.

Ты, Міхалко Гончарыца,